Beşte bir de ölçüsüz olmamalı

Giresun'dan Sevinç Hanım: "Müzik, resim, biblolar ve açık bebeklerin durumu ve hükmü nedir?"

Tevhid ve Güzel Ahlâk

Radyonun bir nimet olmasının şartlarını açıklayan Bediüzzaman Hazretleri, şu hususa dikkat çekiyor: "Beşer hakikate muhtaç olduğu gibi, bazı keyifli hevesata da ihtiyacı var. Fakat bu keyifli hevesat beşte birisi olmalı. Yoksa havanın sırr-ı hikmetine münafi olur." 1

Resim, müzik, biblo gibi hayatımızı renklendiren, hislerimizi okşayan ve dinlendiricilik özelliği de olması hasebiyle çeşitli biçimlerini tercih ettiğimiz aksesuarlara bu pencereden bakmamız hata yapmamızı önler.

Öncelikle, her konuda korumamız gereken temel ölçü tevhid ve güzel ahlâktır. İslâm'ın haram ve helâllerinin hikmetlerine baktığımızda, tevhîd inancını ve güzel ahlâkı birinci plânda korumayı hedef aldığını görürüz.

Meselâ içkiden zinâya, gıybetten iftirâya, adam öldürmekten kırgınlıklara, dargınlıklara, kin ve nefrete kadar bütün haramlarda bu hassâsiyet ön plândadır. Yani bunların hepsi az veya çok ya ahlâk üzerinde önemli kirlilikler meydana getiren, ya da tevhid inancına zarar veren davranış örnekleridirler.

Muhteva ve Maksat

Resimde ve müzikte hüküm, biçimine, yerine, konusuna, muhtevâsına ve maksadına göre değişiklik gösterir. Bediüzzaman, "Ulvî hüzünleri, Rabbanî aşkları iras eden sesler helâldir. Yetimane hüzünleri, nefsanî şehevatı tahrik eden sesler haramdır. Şeriatın tayin etmediği kısım ise senin ruhuna, vicdanına yaptığı tesire göre hüküm alır." 2 buyurmuştur.

Bu hususları şöyle sıralayabiliriz:

1- Tevhid inancına uygun olmayan resim ve müzik haramdır. Meselâ mukaddes sayılmak, tapılmak, ulûhiyet izâfe etmek, ulûhiyet izâfe edilen şeyleri konu yapmak, şirke malzeme yapmak, uğur veya uğursuzluk aracı olarak kullanmak, nazarlık veya fal malzemesi yapmak, büyü için kullanmak, Allah'a ve elçilerine sûret veren bir

temâyı işlemek amacıyla resim veya müzik yapmak veya bu konuları tasvir etmek ve işlemek haramdır.

2- İslâm'ın ahkâm ve ahlâkî değerlerine aykırı konuları işleyen, meselâ çıplak insanı konu alan ya da şehevî arzûları işleyen, edepsizliği, ahlâksızlığı, haramları, şeytânî hevesleri, düşmanlıkları, kin, nefret ve husûmeti tahrik eden, adâveti ve fert ve toplum barışını baltalayan her türlü objeleri temâ olarak alan resim veya müzik yapmak veya yapılmış resim veya müzikleri kullanmak, izlemek veya dinlemek haramdır.

3- Bunların dışında; resimlerden ruh sahiplerine ait olmayanlar mübahtır. Yani tabiat, deniz, su, dağ ve ağaç resimleri yapılabilir, kullanılabilir ve odaya asılabilir.

4- Biblolar ve bebek suretleri için sıkıntı yoktur. Onlar zaten bir canlı sureti olmak bakımından eksik malzemelerdir. Ancak bebek suretlerinin müstehcen olmaması, çocuğun zihnî gelişiminin sıhhati açısından önemlidir.

Tazim ve Takdis Maksatlı Olmamalı

Canlı resimlerine gelince, Resûl-i Ekrem Efendimiz (asm) canlılara ait resimler yapmaktan nehy etmiştir. 3 İbn-i Abbas (ra) resim yaparak geçimini sağlayan birisine, "Sen eğer sanatına devam etmek mecburiyetinde isen, ağaç ve ruh sahibi olmayanların resimlerini yap" diyerek yönlendirmiştir. 4 Fakat oturulan minderde veya yere serilen yaygı üzerindeki resimlere –tazim edilmeyerek üzerine basıldığı için- cevaz veren rivâyetler de vardır.

Buradan anlaşılmalıdır ki: İslâmiyet'te resim konusunda gösterilen hassâsiyet, resimlerin dînî bir takdis ve tazim aracı olarak kullanılmasını önlemeye ve tevhid inancını korumaya yöneliktir. Resimle ilgili rivâyetleri bir araya toplayan Tahavî, şerhinde der ki: "Yasaklanan resimler, Hıristiyanların kilise duvarlarına yaptıkları veya takdis ve tazim için bezlere yaparak astıkları resimlerdir." 5

Kardavî merhum da, canlı-cansız ayırımını üç boyutlu olup olmamakla yorumlamış; üç boyutlu olmayan resimleri cansızlar sınıfında kabul ederek, tazim ve takdis amaçlı olmamak kaydıyla câiz görmüştür. 6

Müzikte ise, yukarıda arz ettiğimiz iki maddedeki sakıncalı hususları taşımayan, yani şirk ve ahlâksızlık unsuru ihtiva etmeyen müzikler mübahtır.

Dipnotlar:
1- Emirdağ Lâhikası, s. 399.

2- İşaratu’l-İ’caz, s. 91.
3- Buhârî, 6/980.
4- Buhârî, 6/416.
5- Tahavî, Şerhu’l-Maâni’i-Âsâr, s. 285.
6. Kardavî, Helâl-Haram, 4/96.